

FAKTA.

3A/2020

express

ULKOMAILTA PALAA AVARAKATSEISEMPI JA AMMATTITAITOISEMPI TIIMPELAAJA

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kokemuksia EU:n Erasmus+ -ohjelmasta vuosilta 2017–2019

TAUSTAA

Erasmus+ (2014–2020) on EU:n koulutus-, nuoriso- ja urheilualan rahoitusohjelma, jolla tuetaan eurooppalaista yhteistyötä. Ohjelman budjetti on 14,7 miljardia euroa ja sen tavoitteena on ollut antaa yli 4 miljoonalle eurooppalaiselle mahdollisuus kouluttautua, opiskella tai harjoitella ulkomailla.

Erasmus+ -ohjelma on ollut merkittävässä roolissa suomalaisen ammatillisen koulutuksen kansainvälistymisessä, sillä valtaosa opiskelijoiden ja henkilöstön ulkomaanjaksoista on tehty ohjelman rahoituksella. Ulkomaanjaksollaan opiskelijat ovat olleet oppimassa paikallisessa työelämässä tai opiskelemassa ammatillisessa oppilaitoksessa. Jaksolle ovat voineet lähteä myös oppisopimusopiskelijat ja vuoden sisällä valmistuneet. Kun ulkomailla hankittu osaaminen on vastannut suoritettavan tutkinnon ammatittaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita, se on tunnustettu ja tunnustettu. Käytännössä näin on tapahtunut lähes poikkeuksetta.

Tähän mennessä Erasmus+ -ohjelman tuella on Suomesta muualle Eurooppaan lähtenyt yli 12 000 ammatillisen koulutuksen opiskelijaa. Kaiken kaikkiaan noin 13,3 % opiskelijoista¹ suorittaa osan opinnoistaan ulkomailla.

Millaisia vaikutuksia Erasmus+ -jaksoilla on opiskelijoiden elämään ollut? Mitä maailmalla on opittu ja mitä sen jälkeen

odotetaan esimerkiksi tulevalta työelämalta? Tässä Fakta Express -julkaisussa vedetään yhteen Suomesta lähteneiden ja tänne tulleiden ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kokemuksia Erasmus+ -jaksoistaan vuosina 2017–2019. Jaksot liittyvät vuonna 2017 rahoitettuihin kaksivuotisiin hankkeisiin. Opiskelijoiden kokemukset on saatu Euroopan komission Mobility Tool -raportointijärjestelmästä. Aineisto koostui 2 319 Suomesta lähteneen ja 2 179 tänne tulleen opiskelijan vastauksista. Tarkastelun pääpaino on lähtevissä opiskelijoissa.

Opiskelijoiden kokemuksista saadaan kansainvälistä ja kansallista tietoa Erasmus+ -ohjelman vaikuttavuudesta ja tuloksista. Sitä hyödynnetään mm. ohjelman ja myös oppilaitosten kansainvälisen toiminnan kehittämisessä.

Nämä opiskelijoiden kokemukset ovat edelleen tärkeitä ja käyttökelpoisia, vaikka ohjelmakauden viimeinen vuosi on ollut poikkeuksellinen: koronapandemia on kevästä lähtien sotkenut ulkomaanjaksolle lähtevien suunnitelmia eri puolilla Eurooppaa. Ulkomaanjaksoja on jouduttu keskeyttämään tai perumaan kokonaan. Syksyllä osan vaihdoista on voinut aloittaa virtuaalisina, mikä mahdollistaa sen, että opiskelijat saavat ainakin osan ulkomaanjakson hyödyistä. Nähtäväksi jää myös se, miten korona vaikuttaa uuden ohjelmakauden (2021–2027) alkuun.

¹ Ulkomaanjaksolla olleet ammatillisen koulutuksen opiskelijat suhteessa opintonsa aloittaneisiin 16–20-vuotiaisiin 2019

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Erasmus+

KAKSI KOLMANNESTA SUOMESTA ERASMUS+ -JAKSOLLE LÄHTENEISTÄ ON NAISIA, TULIJOISTA VAIN PUOLET

69 % Suomesta ulkomaanjaksolle lähtevistä ammatillisen koulutuksen opiskelijoista on naisia. Lähtijät ovat keskimäärin 23 vuotiaita. Suurin ikäryhmä ovat kuitenkin 18–19-vuotiaat, joiden osuus on 33 %. Aikuisopiskelijoitakin on paljon, mikä kertoo ohjelman sopivan myös osaamistaan päivittävälle ja alaa vaihtaville opiskelijoille.

Suomeen tulee ulkomailta yhtä paljon naisia ja miehiä. Tulijat ovat myös

selkeästi nuorempia kuin lähtijät: heidän keskimääräinen ikänsä on 22 vuotta, mutta peräti 23 % heistä on 14–17-vuotiaita.

Suomesta lähtevistä opiskelijoista yli puolet opiskelee joko palvelu- tai terveys- ja hyvinvointialoilla: tulijoista näin tekee vajaa kolmannes. Tekniikan aloilla sekä maa- ja metsätalouseläällä opiskelijaliikkuus painottuu tulijoihin.

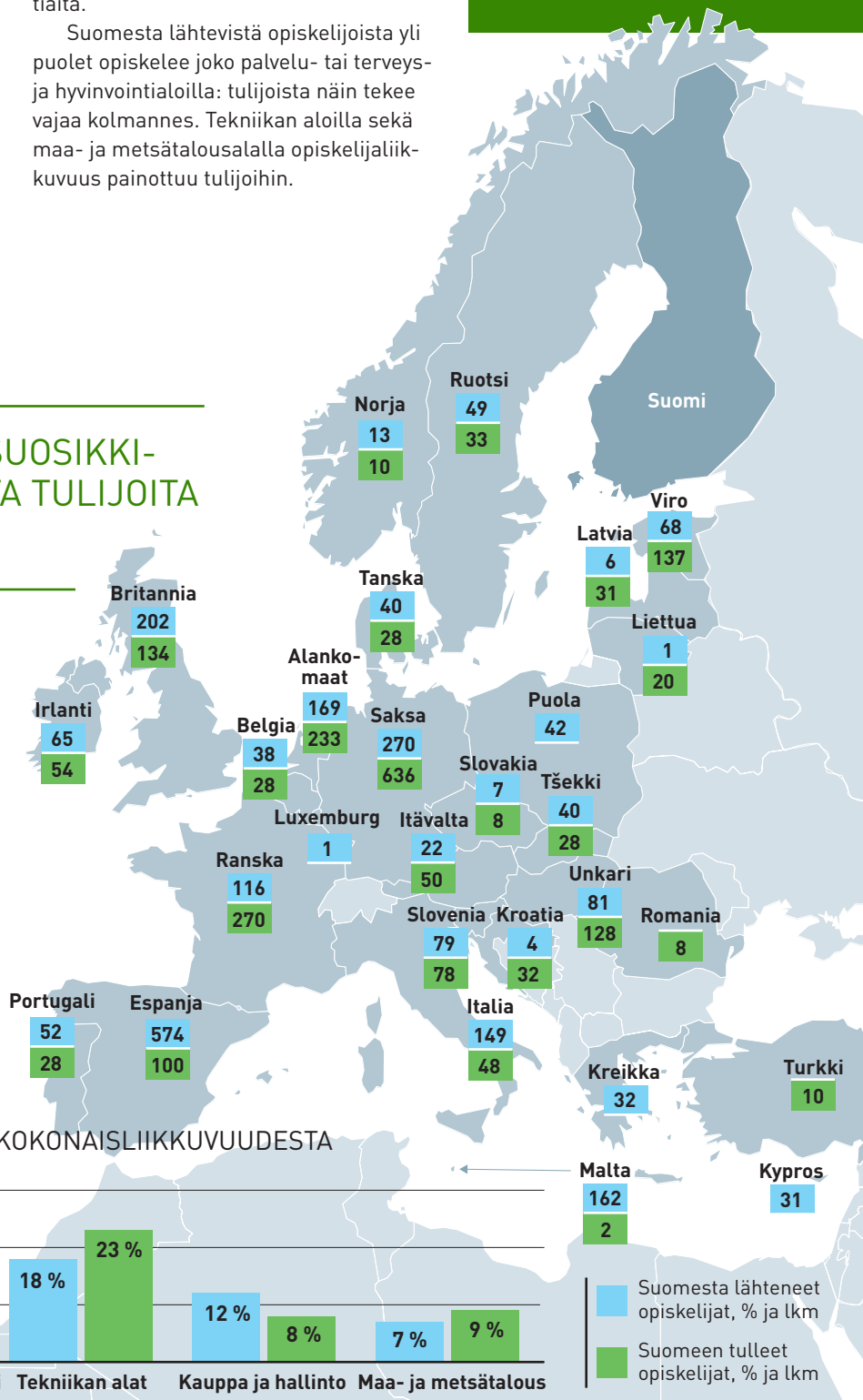
Tyypillinen Suomesta ulkomaanjaksolle lähtijä on 18-vuotias nainen, joka opiskelee palvelualalla.

SUOMESTA LÄHTEVIEN SUOSIKKIMAA ON ESPANJA, MUTTA TULIJOITA ON ENITEN SAKSASTA

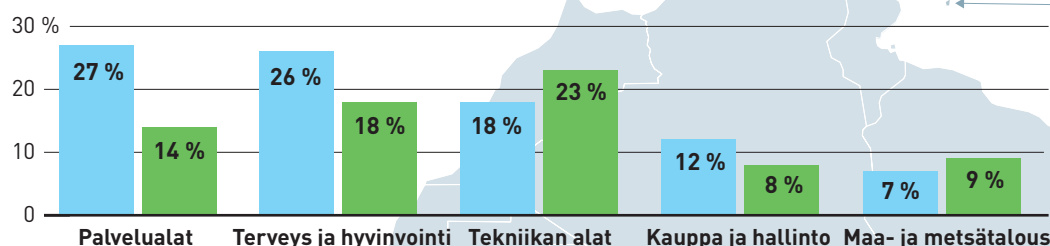
Suosituin kohdema on Espanja, jonne suuntaa 25 % Suomesta lähtevistä opiskelijoista. Seuraavina suosikkimaita ovat Saksa ja Britannia. Yli 65 % lähtijöistä tekee ulkomaanjaksosensa jossakin kuudesta suosituimmasta maasta.

Pisimmät ulkomaanjaksot tehdään Espanjassa: 40 % jaksoista kestää yli kuukauden ja 10 % noin 3 kuukautta. Sen sijaan Saksassa tehdään lyhyitä jaksoja – puolet niistä kestää alle kuukauden.

Suomesta lähtevät opiskelijat ovat tyytyväisimpiä Britanniassa ja Alankomaissa tehtyihin ulkomaanjaksoihin.

SUOSITUIMPIEN ALOJEN OSUUS KOKONAISLIKKUVUUDESTA

Suomesta lähteneet opiskelijat, % ja lkm
Suomeen tulleet opiskelijat, % ja lkm

VAHVIMMIN SUOMESTA LÄHTÖÖN MOTIVOIVAT KIELITAIDON PARANTAMINEN JA UUDET IHMISET

Ulkomaanjaksolle lähtemiseen on monia syitä. Lähtevistä opiskelijoista 70 % piti tärkeimpänä kielitaidon parantamista ja uusien ihmisten tapaamista. Yli puolet koki tärkeäksi myös ammatillisen osaamisen ja henkilökohtaisten taitojen kehittämisen sekä kokemuksen uudentavista oppimistavoista.

Suomeen tulevia motivoivat samat asiat, mutta erilaisin painotuksin. 70 % tulijoista piti tärkeimpänä ammatillisen osaamisen ja henkilökohtaisten taitojen kehittämistä; uudet ihmiset, kielitaito ja ulkomailla asuminen mainittiin harvemmin.

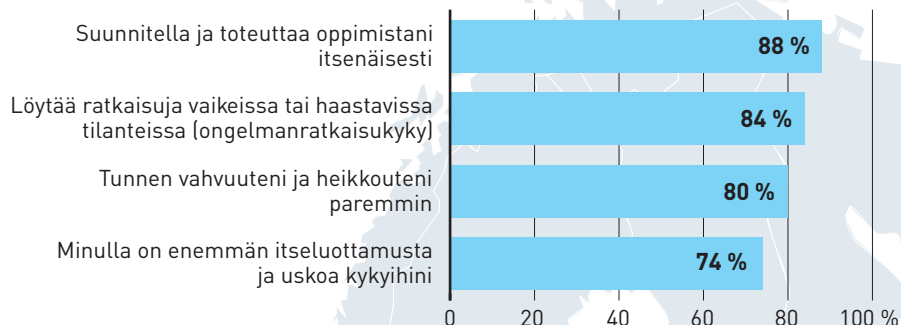
ULKOMAANJAKSO VAHVISTAA HENKILÖKOHTAISTA KASVUA JA AVARAKATSEISUUTTA

Peräti 91 % Suomesta lähteneistä opiskelijoista on erittäin tai melko tyytyväisiä ulkomaanjaksoonsa kokonaisuudessaan. 87 % kokee jakson täyttäneen myös sille asetetut oppimistavoitteet.

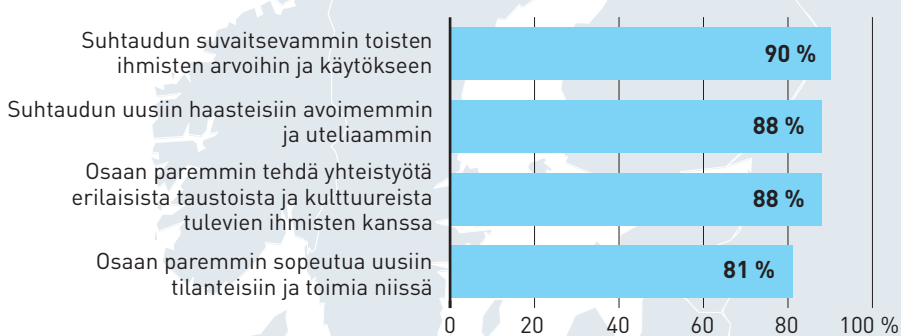
Ulkomaanjaksolta saatiin sekä ammatillista että henkilökohtaista hyötyä. Erityisesti kehittivät itsenäisen oppimisen taidot: noin 90 % vastaajista koki jakson jälkeen osaavansa paremmin suunnitella opintojaan ja edetä niissä itsenäisesti.

”Koko matka oli yksi iso positiivinen kokemus. Negatiivinen oli vain päivä, jolloin piti lähteä kotiin!” Matkailu- ja ravitsemisalan opiskelija Espanjassa

HENKILÖKOHTAINEN KASVU (TÄYSIN TAI OSITTAIN SAMAA MIELTÄ, %)

AVARAKATSEISUUS (TÄYSIN TAI OSITTAIN SAMAA MIELTÄ, %)

Valtaosa opiskelijoista on tyytyväisiä ulkomaanjaksoonsa kokonaisuudessaan.

Ongelmanratkaisutaito kehittyi 84 %:lla opiskelijoista. Neljä viidestä opiskelijasta koki tuntevansa omat vahvuutensa ja heikkoutensa entistä paremmin ja kolme neljästä arvioi myös itseluottamuksensa parantuneen.

Ulkomaanjakso vaikutti myös opiskelijoiden avarakatseisuuteen. 90 % arvioi suhtautuvansa aiempaa suvaitsevaisemmin toisten ihmisten arvoihin ja käytökseen. Lähes yhtä moni uskoo yhteistyön erilaisista taustoista ja kulttuureista tulevien kanssa olevan nyt helpompaa.

Myös haasteisiin suhtautuminen on avoimempaa ja uteliaampaa. Ulkomaanjakso on auttanut valtaosaa opiskelijoista toimimaan ja sopeutumaan uusiin tilanteisiin paremmin.

ULKOMAANJAKSO ANTAA EVÄITÄ TULEVAAN TYÖELÄMÄÄN

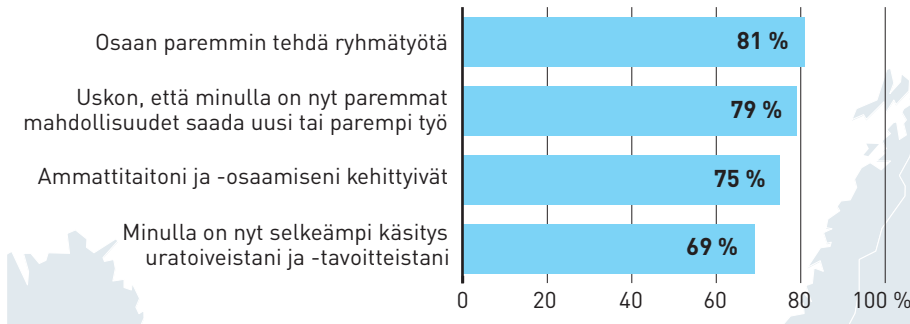
Ulkomaanjaksolla olleiden työelämä vahvuudet kehittyivät monella tavalla. Esimerkiksi henkilökohtaisen kasvun osatekijät, kuten ongelmanratkaisutaito, itsetuntemus ja avoimuus, ovat työnantajien arvostamia valmiuksia, joita tarvitaan kaikissa työtehtävissä. Ne ovat tarpeen myös globalisoituvilla työmarkkinoilla, joilla erilaisten ihmisten kanssa toimiminen on arkipäivää.

Jakso kehittää myös ammattitaitoa: 75 % Suomesta lähteneistä opiskelijoista

Itsevarmuuteni lisääntyi, kun huomasi pärjääväni arkisissa tilanteissa ja työpaikalla.”

Terveys- ja hyvinvointialan opiskelija Kreikassa

TYÖELÄMÄVALMIUKSIEN VAHVISTUMINEN (TÄYSIN TAI OSITTAIN SAMAA MIELTÄ, %)

koki ammatillisen osaamisensa kehittyneen paljon tai erittäin paljon. Joillakin aloilla ulkomailta opitaan taitoja, joita ei opeteta suomalaisissa oppilaitoksissa.

Yleisemmistä työelämätaidoista kehittyivät eniten tiimityötaidot, sillä 81 % opiskelijoista kokee työskentelevänsä entistä paremmin ryhmässä.

Valtaosa opiskelijoista kokee työelämänäkymät parempina jakson jälkeen. 80 % opiskelijoista uskoo mahdollisuu-

tensa työuralla etenemiseen parantuneen. Ammatillisia tavoitteet selkiytyivät kahdella kolmesta opiskelijasta, mikä on merkittävää henkilökohtaisen työuran kannalta.

Yrittäjyysopintoja painottavissa suomalaisoppilaitoksissa kannustetaan opiskelijoita tutustumaan ulkomaanjaksolla erilaisiin yrittäjyysmalleihin. Jaksonsa kehittyneet henkilökohtaiset taidot tukevat myös yrittäjyysosaamista.

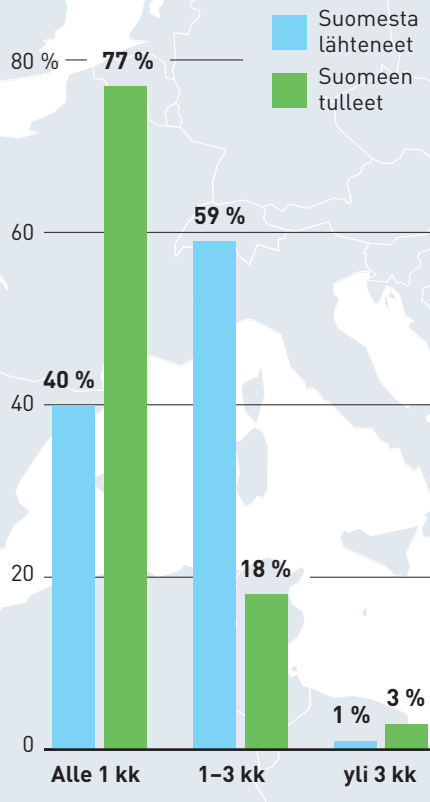
*Suomesta lähde-
tään ulkomaille
työpaikoille,
tänne tullaan
oppilaitoksiin.*

SUOMESTA LÄHTEVIEN ULKOMAANJAKSOT OVAT PIDEMPİÄ KUIN TULIJOILLA

Suomesta lähdetään tavallisimmin 1–3 kuukautta kestäväälle ulkomaanjaksolle. Keskimäärin jaksot kestävät 5 viikkoa. Myös yli 3 kuukauden ErasmusPro-jaksoja on kokeiltu onnistuneesti. Eri-tyistä tukea tarvitsevat opiskelijat ovat jaksollaan yleensä 2 viikkoa. Suomeen tulevien opiskelijoiden jaksot kestävät useimmiten alle kuukauden, keskimäärin 21 päivää.

Lähtijöistä 69 % tekee ulkomaanjaksonsa työpaikalla, usein yrityksessä, ja alle kolmannes oppilaitoksessa. Suomeen tulevilla luvut ovat päinvastaiset: kaksi kolmasosaa tulee oppilaitoksiin, kolmasosa työpaikoille. Oppilaitokset ovat yrityksiä valmiimpia vastaanottamaan opiskelijoita myös lyhyemmäksi aikaa.

OPISKELIJOIDEN ULKOMAANJAKSOJEN KESTOT

ULKOMAANJAKSO EI HIDASTA OPINTOJEN ETENEMISTÄ

Yksi ulkomaanjakson suunnittelun tavoitteista on, ettei se pidennä opiskeluaikaa. Erasmus+ -ohjelmassa käytetään ulkomaanjaksojen tunnustamisen varmistamiseksi yhteiseurooppalaisia dokumentteja, kuten oppimissopimusta ja Europassia. Oppimissopimuksella opiskelija, hänen oppilaitoksensa ja opiskelijan vastaanottaja sopivat yhdessä ulkomaanjakson tavoitteista. Lisäksi yhteistyötahojen välisillä sopimuksilla taataan ulkomaanjaksojen laatu.

Myös ulkomaanjakson aikana tapahtuva arkioppiminen pyritään tunnistamaan ja tunnustamaan osaksi tutkintoa. Samoin näyttöjen järjestäminen työpaikalla on mahdollista.

PIDEMMILLÄ ULKOMAAJAKSOILLA MYÖS VAIKUTUKSET OVAT SUUREMPIA

Mitä pidemmästä ulkomaanjaksosta on kyse, sitä tyytyväisempiä opiskelijat siihen ovat. Suomesta 1–3 kuukauden jaksolle lähteneistä 60 % oli erittäin tyytyväisiä. Yli 3 kuukauden Erasmus-Pro-jaksolle lähteneet olivat vielä tyytyväisempiä: erittäin tyytyväisten osuus oli 67 % ja melko tyytyväisten 30 %.

Vaikka lyhyisiinkin jaksoihin oltiin tyytyväisiä, opiskelijat kokivat oppimistavoitteidensa toteutuneen sitä paremmin ja ammatillisen osaamisensa kehittyneen sitä enemmän, mitä pidempään ulkomailla oltiin. Vieraaseen ympäristöön sopeutuminen ottaa aikansa; pidemmällä jaksolla työhön pääsee uppoutumaan syvällisemmin.

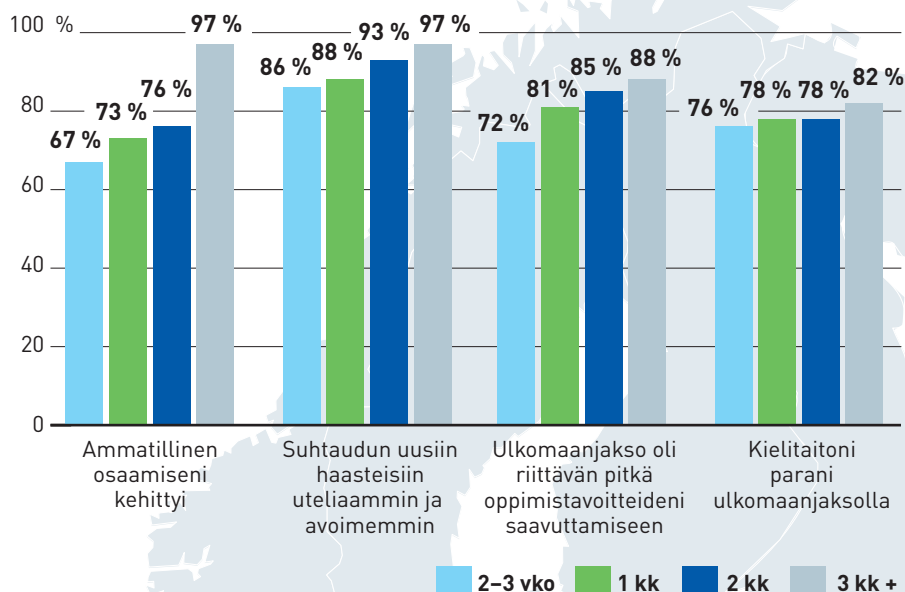
Myös työpaikalla käytetyn kielen taito kehittyi opiskelijoilla sitä enemmän mitä pidempi ulkomaanjakso oli.

Jakson pituus vaikutti positiivisesti myös uusiin haasteisiin suhtautumisessa: ErasmusPro-jaksolla olleista jo 97 % suhtautui niihin entistä uteliaammin ja avoimemmin.

”Opin tuntemaan paremmin itseni ja rajani. Kehitin ammattitaitoani ja opin kieltä. Opin myös uuden kulttuurin työtapoja sekä kanssakäymistä ihmisten kanssa.”

Tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen alan opiskelija Saksassa

HYÖDYT JA ULKOMAAJAKSON PITUUS

ULKOMAAJAKSOLLA OLLEET OVAT VALMIITA TYÖSKENTELEMÄÄN ULKOMAILLA MYÖS TULEVAISUUDESSA

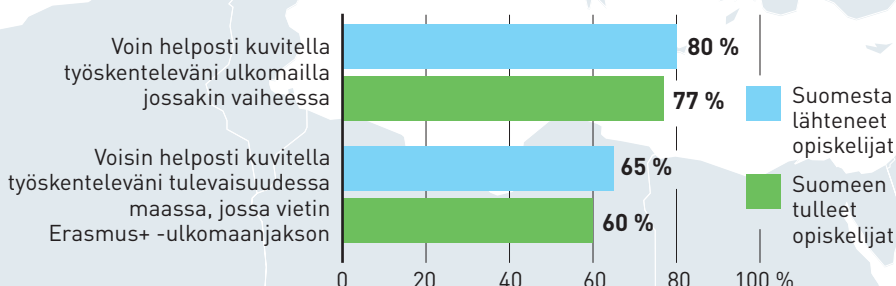
Opiskelijat, jotka saavat tuntumaa vieraaseen työkuultuuriin tekemällä ulkomaanjaksonsa työpaikoilla, ovat valmiimpia lähtemään ulkomaille töihin myös tulevaisuudessa. Tämä koskee sekä Suomesta lähteneitä että tänne tulleita opiskelijoita.

Se, että opiskelijat lähtevät Suomesta jaksolleen nimenomaan työpaikoille, heijastuu siihen, miten he suhtautuvat ajatukseen ulkomailla työskenteleystä: 80 % pitää sitä mahdollisena jossakin vaiheessa elämäänsä ja 65 % on valmis palaamaan töihin nimenomaan koh-

demaahansa. Suomeen tulleet olivat hieman varovaisempia, sillä heistä 77 % piti ulkomailla työskentelyä mahdollisena ja 60 % olisi valmis palaamaan Suomeen.

Ulkomaanjaksojen vaikutukset ulottuvat yksilötasoa laajemmalle: esimerkiksi vaikutukset työelämään ovat merkittäviä Suomen ja koko Euroopan tasolla. Suomessa on joukko ammattilaisia, joilla on sekä halua että valmiuksia siirtyä työn mukana myös ulkomaille.

ULKOMAILLA TYÖSKENTELYN MIELEKKYYS (TÄYSIN TAI OSITTAIN SAMAA MIELTÄ, %)

Ulkomailta palaa itsenäisempi, avarakatseisempi ja ammattitaitoisempi tiimipeelaaja.

SUOMALAISET OPPILAITOKSET SAAVAT HYVÄÄ PALAUTETTA ULKOMAALAISILTA OPISKELIJOILTA

Suomalaiset ammatilliset oppilaitokset saavat ulkomaanjaksolle tulevilta opiskelijoilta hyvää palautetta sekä käytännön järjestelyistä että opetuksesta. Tulijat olivat miltei kaikessa tyytyväisempiä heidän vastaanottaneeseen organisaatioon kuin Suomesta ulkomaanjaksolle lähteneet opiskelijat.

Erityisen selvä ero oli opiskelijoiden tukemiseen ja ohjaukseen liittyvissä kysymyksissä. Esimerkiksi ohjaajaansa vastaanottavassa organisaatiossa oli tyytyväisiä 80 % Suomeen tulleista ja vain 65 % Suomesta lähteneistä opiskelijoista. Tulijat pitivät myös koulutuksen sisällön ja opetusmenetelmien laatua parempana kuin lähtijät.

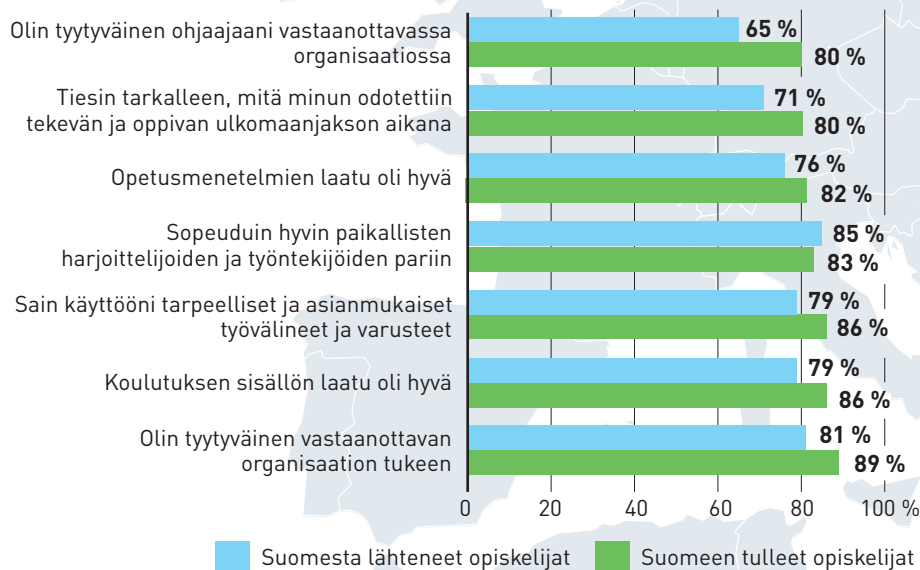
Suomesta lähteneistä opiskelijoista vajaat 40 % oli sitä mieltä, että tuki kattoi jakson kulut erittäin hyvin tai kokonaan. Suomeen tulleet opiskelijat olivat selvästi tyytyväisempiä tuen riittävyyteen: jopa

”Suomalaiset olivat avarakatseisia ja erittäin ystävällisiä. Ohjaaja auttoi kaikissa ongelmissa ja meistä tuli hyviä ystäviä.” Tekniikan alan opiskelija Saksasta

60 % opiskelijoista arveli tuen kattavan kuluja erittäin hyvin tai kokonaan. Vertailussa tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että tuen määrä vaihtelee sekä opiskelijan lähtö- että kohdemaan mukaan.

Kiinnostavaa on, että Suomesta lähteneet opiskelijat olivat tulijoita tyytyväisempiä ainoastaan integroitumiseen paikallisten ihmisten kanssa. Tämä todennäköisesti kertoo siitä, että vaikka Suomessa järjestelyt, ohjaus ja opetus toimivat erittäin hyvin, koetaan suomalaisiin tutustuminen vaikeaksi.

TYTYVÄISYYS VASTAANOTTAVAAN ORGANISAATIOON (TÄYSIN TAI OSITTAIN SAMAA MIELTÄ, %)

SUOMESTA LÄHTEVÄT OPISKELIJAT OSAAVAT HYVIN ENGLANTIA – MUTTA SE EI AINA RIITÄ

Noin 90 % Suomesta lähtevistä ammatillisen koulutuksen opiskelijoista käyttää Erasmus+ -jaksonsa kielenä englantia. Näin tekee myös valtaosa tänne tulleista opiskelijoista. Kielten kirjo on koko Euroopan mittapuulla laajempi, sillä keskimäärin englantia käyttää vain 66 % opiskelijoista. Muita tärkeitä ulkomaanjaksokieliä ovat espanja sekä saksa, italia ja ranska.

Erasmus+ -ohjelmassa käytetään verkkopohjaista Online Linguistic Support (OLS) -kielenoppimisympäristöä. Opiskelijat tekevät kielitestin ennen ulkomaanjaksoaan ja sen jälkeen, jolloin saadaan konkreettista tietoa kielitaidon kehityksestä. Testattavia kieliä on 24.

Opiskelija voi harjoitella kieltä oppimisympäristössä erilaisten kurssien avulla – niitä voi valita esimerkiksi alan mukaan. Harjoituksia voi tehdä samalla kielellä, jolla kielitesti tehtiin, mutta testissä hyvin menestyneet voivat harjoitella myös esimerkiksi kohdemaassa puhuttua kieltä.

Suomesta lähtevät opiskelijat pärjäävät englannin kielitesteissä hyvin: vain 17 % heistä kokee tarvitsevansa kurssia kielitaidon parantamiseksi, kun muista maista tulevat osallistuvat kursseille selvästi yleisemmin. Monet ulkomaanjaksolla olleet huomaavat kuitenkin, että englannin lisäksi olisi hyvä osata esimerkiksi ammattisanastoa kohdemaan kielellä. Tämä toivottavasti kannustaa ja motivoi opiskelijoita opiskelemaan myös muita kieliä.

Opetushallitus on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva virasto, joka vastaa koulutuksen, varhaiskasvatuksen ja elinikäisen oppimisen kehittämisestä sekä kansainvälisyyden edistämisestä.